

CHRONOLOGIE

DE TWEEDE WERELDOORLOG

Het maken van een eenvoudige tijdbalk kan leerlingen vaak helpen bij het begrijpen van de geschiedenis, maar wordt door veel leerlingen niet enthousiast ontvangen. Natuurlijk moeten leerlingen de belangrijkste jaartallen kennen, maar dat is vaak niet het doel. Leerlingen moeten bijvoorbeeld veranderingen zien, continuïteiten herkennen, door historische analogieën het heden kunnen verklaren of in ieder geval oorzaken en gevolgen zien. In de werkvorm 'Chronologie' gaan leerlingen met al deze zaken aan het werk en komt de eenvoudige tijdbalk tot leven.

De 'Chronologie' laat leerlingen:

- leren argumenteren en redeneren
- leren de dimensie tijd ervaren
- het nut van feitelijke kennis ervaren
- historisch denken

Onderwerp	De Tweede Wereldoorlog
Activiteit	Leerlingen doorlopen verschillende rondes waarin ze uiteenlopende activiteiten moeten verrichten
Tijdsduur	De werkvorm duurt 50 minuten, inclusief nabespreken
Beginsituatie	Niveau: onderbouw havo/vwo In de les is de hele Tweede Wereldoorlog behandeld
Instrueren	Wat: verschillende rondes doorlopen om nogmaals de Tweede Wereldoorlog met haar belangrijkste gebeurtenissen en personen te bestuderen Hoe: in tweetallen doorloop je verschillende rondes waarin je ontwikkelingen, afbeeldingen en bronnen op de juiste plek moet leggen Waarom: op deze manier herhaal je de kernmomenten (belangrijkste gebeurtenissen) van de Tweede Wereldoorlog
Uitvoeren	Leerlingen doen de activiteiten in tweetallen. De leerlingen krijgen een opdrachtenblad en een uitwerkblad (print deze op A3-formaat).
Nabespreken	Wat: wat heb je geleerd? Welke ontwikkelingen zie je? Hoe: hoe hebben jullie het gedaan? Wat deden jullie waardoor het goed ging? Waarom: zo krijg je een beter beeld van de nieuwe historische periode Advies is om iedere ronde 10 minuten te laten duren en deze dan vervolgens gezamenlijk na te bespreken (dit om te voorkomen dat leerlingen gedurende het proces niet te herstellen fouten maken).

Literatuurverwijzingen:

- Havekes, H. (red.), *Geschiedenis doordacht: Actief Historisch Denken 2* (Boxmeer, 2005).
- Fisher, P. (red.), *Thinking Through History* (Londen, 2000).
- Vries, J. de (red.), *Actief Historisch Denken: Opdrachten voor activerend geschiedenisonderwijs* (Boxmeer, 2004).

Deze werkvorm is volledig tot stand gekomen om geschiedenisdocenten te inspireren activerende didactiek toe te passen in hun lessen. Mocht u van mening zijn dat in deze specifieke werkvorm content gebruikt is waarover u copyright beschikt, kunt u zich wenden tot de beheerder van de website.

CHRONOLOGIE

DE TWEEDE WERELDOORLOG

De aanloop naar de Tweede Wereldoorlog en de oorlog zelf kunnen worden gekenmerkt door veel grote en belangrijke gebeurtenissen. Gebeurtenissen die soms lastig van elkaar te zijn onderscheiden of chronologisch zijn te plaatsen. Om die reden ga je deze werkvorm uitvoeren. Volg de verschillende stappen die je helpen bij het maken van een overzicht van de periode 1919 tot en met 1945.

In deze werkvorm doorloop je verschillende rondes. Gebruik hiervoor het werkblad dat je van je docent hebt gekregen.

Ronde 1

In de eerste stap ga je enkele gebeurtenissen in de tijdbalk plaatsen. Hiervoor zijn al zestien vakjes gemaakt. Bestudeer de gebeurtenissen hieronder en plaats het nummer van de gebeurtenis in het vakje met het juiste jaartal.

1. Japan doet een verrassingsaanval op het Amerikaanse vliegdekschip Pearl Harbor;
2. *Mein Kampf*, het boek van Adolf Hitler, verschijnt in Duitsland;
3. Nederland geeft zich na vijf dagen vechten over. Het bombardement op Rotterdam betekende het einde van de strijd. Nederland wordt bezet;
4. De gewaagde Slag om Arnhem mislukt in het nadeel van de Geallieerden. Het noorden blijft nog altijd door de Duitsers bezet;
5. Op de Conferentie van München wordt besloten dat Duitsland Sudetenland mocht hebben;
6. Het Verdrag van Versailles wordt gesloten, zonder bijzijn van Duitsland. Duitsland wordt gezien als schuldige van de Eerste Wereldoorlog en zal hiervoor moeten boeten;
7. Polen wordt binnengevallen door Duitse troepen;
8. Het tweede front in West-Europa wordt geopend in Frankrijk: D-day;
9. De Sovjet-Unie sluit, tegen verwachting van de West-Europese landen, een niet-aanvalsverdrag met Duitsland;
10. In Amerika crasht de beurs waardoor er een economische wereldcrisis begint. Ook Duitsland zal de gevolgen van deze crisis ondervinden;
11. Hitler wordt leider van de NSDAP;
12. Duitsland valt tegen de afspraak de Sovjet-Unie binnen;
13. Berlijn wordt ingenomen door de Amerikanen en Russen. De Duitsers konden niets anders doen dan zich overgeven;
14. De NSDAP wordt bij de verkiezingen de grootste partij. Adolf Hitler wordt benoemd tot Rijkskanselier;
15. De Slag bij Stalingrad betekende een keerpunt in de oorlog: de Duitsers worden vernietigend verslagen in de Sovjet-Unie;
16. Adolf Hitler probeert met een staatsgreep de macht te grijpen. Dit mislukt echter.

Ronde 2

Alle geplaatste gebeurtenissen kunnen worden verdeeld in één van de volgende drie categorieën: politiek, cultureel en economisch. Zorg dat je voor deze stap drie verschillende kleuren (kleurpotloden) tot je beschikking hebt.

Blauw = politiek

Rood = cultureel

Geel = economisch

Kleur de vakjes in de tijdbalk in de juiste kleur.

Ronde 3

In de tweede stap ga je je focussen op de belangrijkste personen in de periode 1919-1945. In de tijdbalk vind je portretten van deze personen. Hieronder staan enkele persoonsbeschrijvingen. Plaats het nummer van de persoonsbeschrijving bij de juiste persoon in de tijdbalk.

17. Uit Duitsland afkomstig joods meisje dat bekend is geworden door het dagboek dat ze tijdens de Tweede Wereldoorlog heeft geschreven. Voor een groot deel van de oorlog was ze ondergedoken, totdat ze in 1945 werd ontdekt. Enkele maanden voor het einde van de oorlog stierf Anne aan de vlektyfus in het concentratiekamp Bergen-Belsen;
18. Als grondlegger van het fascisme lukte het deze man om in 1922 in de regering te komen. Het duurde daarna niet lang meer voordat de fascistenaanpakte waren in Italië. Antifascisten werden gevangengezet en er vonden politieke moorden plaats;
19. Als Britse staatsman stond hij lijnrecht tegenover Adolf Hitler. In tegenstelling tot veel andere Europese landen werd Engeland niet door de Duitsers bezet en vocht het standvastig tegen de nazi's;
20. In 1929 werd hij door Hitler benoemd tot *Reichsleiter für Propaganda* van de nazipartij. Na de machtsovername van de NSDAP in 1933 werd hij zelfs minister van Volksvoorlichting en Propaganda. Hij kreeg hierdoor steeds meer macht en beheerste ten slotte alle media: pers, radio en film;
21. Hij veranderde Duitsland van een beginnende democratie in een totalitaire staat met hemzelf als absolute dictator. Tegenstanders van zijn ideeën, maar ook joden, zigeuners en homoseksuelen, werden opgesloten in concentratiekampen;
22. Als Amerikaanse president wilde hij zich vooral buiten de oorlog in Europa houden. Wel steunde hij de geallieerden met wapens. Na de aanval op Pearl Harbor raakten de Verenigde Staten toch verwickeld in de Tweede Wereldoorlog.

Ronde 4

Nu je de gebeurtenissen en de persoonsbeschrijvingen op de juiste plek in de tijdbalk heb gezet, is het essentieel om hetzelfde te doen met tekstbronnen. Deze tekstbronnen plaats je ergens in de tijdbalk. Deze kan je koppelen aan zowel de gebeurtenissen (stap 1) als aan de personen (stap 2). Let op: hier zijn dus geen lege vakjes voor gemaakt; je kan deze bronnen overal plaatsen! Knip ze uit en plaats ze in de tijdbalk!

23 'Na de ondertekening van het historische verdrag nodigde Stalin mij met een vriendelijk gebaar uit om naar het andere einde van de tafel te komen, waar drie glazen stonden en Molotov juist de eerste champagnefles openmaakte. [...] Dit was het ogenblik waar ik voor gekomen was: Ik heb de grote eer u de hartelijkste groeten en de beste wensen van mijn vriend Adolf Hitler over te brengen!'

24 Hoe konden wij slechts voor een dag vergeten wat heimelijk zich voltrok naast onze deur! De mens leeft traag en ieder heeft zijn sleur waarin weerstanden zijn afgesleten. Maar dan begon in ons hoofd te spoken: de zwarte Duitse wagens reden vlug, de Jood zat in zijn onmacht weggedoken en wie gegrepen werd kwam niet terug.'

25 'Na de vermindering van Duitslands productie, na de economische verlamming als gevolg van het verlies van zijn koloniën, zijn handelsvloot en zijn buitenlandse beleggingen, zal Duitsland niet meer in staat zijn een voldoende hoeveelheid grondstoffen uit het buitenland te betrekken. Daarom zal een zeer groot deel van de Duitse industrie tot de ondergang gedoemd zijn.'

26 'De massabijeenkomsten bestonden altijd uit een aantal vaste ingrediënten: in strakke gelederen marcherende colonnes, het kind dat de Führer een bos bloemen aanbood, saluutschoten van mortieren, stokoude veteranen van de oorlogen van 1864, 1866 en 1871, opzweepende marsmuziek. En dat alles mondde uit in een goed gedramatiseerde aankomst van de Führer.'

27 'Het is een strijd tussen twee wereldbeschouwingen. Hitler gaf een vernietigend oordeel over het bolsjewisme. Dat is niets anders dan een asociale misdaad. Communisme vormt een ongelooflijk gevaar voor de toekomst. We laten tijdens de veldtocht onze normale soldatenprincipes achter ons, het gaat hier om een vernietigingsstrijd.'

28 'In Rotterdam was luchtalarm gegeven. Vele mensen vluchtten een schuilkelder in, gingen plat op straat liggen of drukten zich tegen de gevels van grote gebouwen. In een kwartier tijd vielen 158 bommen van 250 kg en 1150 bommen van 50 kg neer op de stad, de schade was enorm. Verbindingen vielen uit, huizen vlogen in brand. Er vielen zo'n 88 doden, 24.000 woningen gingen verloren.'

Ronde 5

Verschillende gebeurtenissen uit de Tweede Wereldoorlog hebben een continuïteit of verandering ten opzichte van de periode ervoor betekend. In de tijdbalk wordt bij een viertal gebeurtenissen deze vraag gesteld. Geef dit voor iedere gebeurtenis aan.

CHRONOLOGIE

DE TWEEDE WERELDOORLOG

geschiedenisdidactiek

1920			1925		1930		1935		1940				1945			
1919	1920	1923	1925	1929	1933		1938	aug. 1939	1 sep. 1939	14 mei 1940	22 juni 1941	7 dec. 1941	febr. 1943	6 juni 1944	17 sep. 1944	7 mei 1945

1933:
*continuïteit/
verandering*

1938:
*continuïteit/
verandering*

1 sept. 1939:
*continuïteit/
verandering*

februari 1943:
*continuïteit/
verandering*

Anne Frank
1929-1945

Joseph Goebbels
1897-1945

Adolf Hitler
1889-1945

Winston Churchill
1874-1965

Franklin Roosevelt
1882-1945

Benito Mussolini
1883-1945

